

УЗ СПЕЦИЈАЛ „СВЕТЛОСНА УПОРИШТА ДРАГОША КАЛАЈИЋА”

Представе о величини

Овај мали електронски специјал *Нације*, поводом једанаесте годишњице од смрти Драгоша Калајића (1943-2005) и отварања изложбе његових слика у Галерији РТС, само је подсетник и путоказ. Није и не може бити замена за документарно-играни филм о Калајићу и научни скуп о његовом стваралаштву, за сабрана дела и репрезентативну сликарску монографију, за архив и легат, за поновно емитовање његових телевизијских остварења, за улицу и споменик. Српској култури неопходно је ново читање Драгоша Калајића, очишћено од свега споредног и случајног, и његово трајно позиционирање на место које му несумњиво припада

Управо се навршава једанаест година (22. јула 2016) „откако је Драгош Калајић, философ, писац и сликар, заувек отишао одавде, ка вишим станицама човека, ка „нашим звезданим исходиштима”. И то мало времена било је више него довољно да сви озбиљни, и они који се са њим нису слагали, схвате о каквој величини се ту радило. Једни ту величину сада премеравају упражњеним простором који је иза њега остао у друштву и култури (и који нико није успео да испуни ни као бледа сенка Калајићеве убедљивости и свестраности). Други то чине сагледавајући необично дело које је оставио у нашим библиотекама и арсеналима. Трећи се најрадије сећају снаге Калајићевог личног примера и супериорности с којом је раскринкавао „високо подигнуте сутерене”, ниже облике постојања прокријумчарене у човеколикости, нарочито у сферама одлучивања да ли ће човек бити „мањи од мравца или нешто више од човека”.

Можемо мирно потписати сваку од ових речи написаних пре четири године, [у сличном прологу за званични сајт Драгоша Калајића](#)

.

Истина је: „У XX веку, у српској култури, уметности и мишљењу нема гласа и појаве упоредивих са Калајићем.” Има оних који су у неким аспектима и дисциплинама били бољи и већи, посебно у мајсторству писања, али нема *таквих*. Таквог споја и значења. „Да је писао на неком великом европском језику, тешко да би ико данас доводио у питање његово место међу великанима, па и међу његовим великим узорима које је својим делом и животом умногоме превазишао.” У западној Европи и Русији, много чешће и доследније него у Србији, Калајића помињу уз Еволу и Малапартеа, уз Јингера и Димезила, уз Солжењицина и Зиновјева, уз Де Кирика и Глазунова. Тамо не заборављају колико генерација и слојева културе је потребно, колико труда и снова, колико искуства заједнице и памћења језика, да се у једном народу појави личност таквих знања и увида, таквих дарова и могућности, таквог дела.

„Српској култури и мишљењу данас је, очигледно, преко потребно ново читање Калајића, очишћено од свега споредног, случајног и ‚сувише личног’. Смирено превредновање и нормализација у поимању, без шума борбе у којој су настајале неке његове књиге и текстови, без суревњивости и псеудоидеолошких кривих огледала. Тако прочитаног Калајића ваља изнова и трајно позиционирати у српској култури, за *традицију будућности* о којој је и сам говорио и сневао.”

ПРИНЦИП

Овај мали електронски специјал *Нације*, поводом једанаесте годишњице од Калајићеве смрти и отварања [изложбе његових слика у Галерији РТС](#), само је један непретенциозни подсетник и путоказ. Није и не може бити замена за

документарно-играни филм о Калајићу и научни скуп о његовом стваралаштву, за сабрана дела и репрезентативну сликарску монографију, за архив и легат, за поновно емитовање његових телевизијских остварења (пре свега серијала

Огледало

XX

века

и

Мон Блан

). Али кориштан подсетник и путоказ јесте.

Ми који се не китимо ни својим, с гнушањем гледамо на сво ово кићење туђим перјем, око нас. На неовлашћена преузимања текстова, на отимање туђег рада и ауторских права, на црвљиве „патриотске портале” засноване на поткрадању и џепарењу, на укинуту господску пристојност и фер-плеј. ¹ Зато смо овај мали специјал, то је ствар принципа, саставили искључиво од свога труда. Све ове текстове су или написали наши уредници и аутори, или смо их приредили на основу сопственог архивског рада, или нам их је својевремено поверио Калајић лично. Ослонили смо се и на неке материјале прво објављене на сајту www.dragoskalajic.com, али само на оне које смо тамо, као мрву свог доприноса, сами принели. Ни један текст овде није објављен без одговарајуће сагласности. Неки много развлачени по интернету, углавном у обogaљеним облицима, овде су први пут објављени целовити, у аутентичној верзији и потписани именом стварних аутора („Издаја се не исплати”, „Стоглави патриотски покрет”...).

СТРУКТУРА И НАЗНАКЕ

Специјал је у знаку јединице и тројке. Једанаест (11) година после, девет одељака са по три текста. („Нарушено Један се поново успоставља тек у Три.”)

Сваки од одељака предочава, у назнаци, неку од димензија Калајићевог рада. Почели

смо од сликарства, не само због вредности текстова и аутора које ту доносимо, него и зато што је изложба Калајићевих слика у Београду повод за овај наш мали подухват. У „Студијама” доносимо три карактеристична рана Калајићева теоријско-филозофска огледа из часописа *Дело* до којих данас није сасвим лако доћи. У „Светионцима” су тројица из низа великана традицијске мисли које је Калајић увео у савремену српску културу и написао уводне студије о њима. „(П)огледи” нам отварају три Калајићева политички ангажована текста/иступа, из периода од 1992. до првих година новог миленијума, када су простори и установе српске отаџбине били у планетарној жижи, изложени најзлокобнијим врстама деструкције из репертоара Англоамерикана. Било је то време када се Калајић одлучно и безусловно ставио на располагање свом народу и држави, служећи од ТВ боришта широм Европе, нарочито у Италији, до ватрених линија на фронту.

Сва три интервјуа са Калајићем која ћете овде видети направили смо сами и објавили у гласилима која смо тада уређивали. Ово су једине интегралне и потписане верзије тих интервјуа, и једине са којима се Калајић сагласио.

У „Примерима” су три Калајићева текста о три необична човека, њему на различите начине важна, од којих је посебно место и улогу свакако имао неупоредиви Александар Лончар.

Драгош Калајић се разумео у алхемију путовања. Знао је да је право путовање много више метафизички него просторни феномен. О томе његови бројни путописи сведоче чак и кад су писани наменски за новине, за најширу публику и пригодно. Одабрали смо овом приликом три која имају нарочита симболичка светлуцања: из Стоунхенџа, Рима и Доломита.

Лук затварамо трима текстовима о Калајићу, из три угла и три тако различита пера: Радована Караџића, Бранка Кукића и Бранислава Матића. Караџић и Матић су своје текстове написали у лето 2005, поводом Калајићеве смрти, а Кукић наменски за сајт www.dragoskalajic.com

. У време када је написао и први пут објавио овај свој текст, први председник Републике Српске био је најпрогоњенији човек на планети и скривао се од напуђаних потера Евроамерикана. Само он зна шта је све ризиковао том приликом, али није одустао. Испратио је пријатеља.

Најзад, пред нама је досад најкомплетнија био-библиографија Драгоша Калајића, са насловима и изложбама и после 2012. „Мисленик Драгоша Калајића” придодали смо за надахнућа и брза окрепљења. Младом читаоцу је то и поука да важне ауторе треба читати с оловком у руци и бележницом крај себе.

КОДОВИ ЈЕЗИКА

Текстови су овде у изворном облику, уз минималне редакторске интервенције. Сам Калајић би данас сигурно много радикалније редиговао текстове из своје ране фазе. У последњим годинама свог живота често нам је говорио о томе. Није био задовољан својим младалачким писањем, понекад компликованом синтаксом, претераном употребом туђица, решењима која нису у духу језика на којем пише. У доба зрелости једноставност му постаје идеал. Много је у то време држао до чистоте српског језика и очувања писма. У њему су синуле спознаје о дубини и дугом памћењу српског језика, о тесним везама српског и санскрита, о томе да у српском чак и данас пулсира нешто од језика на којем су настали евроаријски свети текстови. Као што се узвисило, просветлило и кристализовало његово сликарство, истоме је тежио на језичкој и идејној разини. Ко зна докле би та тежња добацила да је било више времена. У сваком случају, када се данас читају рани Калајићеви текстови (какве и ми овде доносимо, нарочито у одељку „Студије”), ове напомене о језику и стилу би ваљало имати на уму.

ВРЕМЕ И ИСТОРИЈА ИДЕЈА

Рат у рушевинама Југославије имао је велики значај за унутрашњи иницијатички пут Драгоша Калајића. Прекалио га је, увео у злато зрелости, изоштрио кључне слике, спржио неке илузије и неосноване наде. Тек у том рату, на другачијем нивоу историје, Калајић схвата величину, значај и праву природу српског херојског етоса, као и судбинску важност православног словенског Истока за опстанак и ослобођење европске Европе. Види да су неке кључне позиције Европе на њеном западу изневерене, напуштене и предате у руке непријатељу, укључујући и оне у које се својевремено можда уздао (попут немачког или католичког фактора). Иако је током осамдесетих изрицао неке врло оштре критике на рачун српске историјске улоге и великих одлука у XX веку (од атентата 1903. и 1914, преко стварања Југославије 1918, до 27. марта 1941. и уласка у Други светски рат), деведесете су донеле друкчију слику и промену односа. Знао је, као што знају сви истински Европљани: чињеница да су Срби својом херојском отаџбинском борбом пуних десет година у рушевинама Југославије задржали „америчку псеудоимперију зла“, изборивши време за спасоносно усправљање Русије, могла би променити историју света у XXI веку. Зато је у последњој деценији свог живота сматрао Србе „најхрабријим народом на свету“, „авангардом европског ослобођења“ и „последњом линијом одбране беле Европе“.

Још један Калајићев став, за Србе важан и деликатан, доживео је током рата битан преображај. Став према словенском православљу и светосавском Христу. Промена није била тек козметичка или тактичка, нити је значила напуштање ранијег веровања. Знамо да је млади Калајић имао изразито негативан став према јудеохришћанству и старозаветном систему вредности. У многим његовим раним текстовима наћи ћемо и непримерено грубе изразе о томе. Сам их је образложио, нема разлога да то овде понављамо. Такво хришћанство сматрао је туђинским наносом, страном вером и идеологијом, путем изневеравања завета и предака, начином разоружавања и унутарњег поробљавања индоаријске Европе.

У огњу рата, зрели Калајић почиње да увиђа суштинску разлику између православља и апаратизоване хришћанске религије какву је упознао на западу, испражњене љуштуре сувише окренуте земном и светском. Сагледава православље у традицијском кључу, а светосавског Христа у његовом надрелигијском и метаисторијском смислу. Није Калајић ни тада напустио своја ранија веровања, али јесте постао отворен за нова виђења, блиска стаблу са којег је и сам изникао. Свако ко је добро изучио предањску *scientia sacra* „Од Веда до Платона“, у Геноновом и Хамвашевом коду, зна да ту нема никакве суштинске контрадикције. Постоји унутарње јединство и континуитет од Првог Објављења и примордијалног предања до овог трена, јединствена судбина и историја спасења Небеског Човека, „човека одозго“. Та Калајићева нова отвореност јасно се види у текстовима какви су „Нећемо те издати, слатко православље“, „Демо(но)кратијом против Христа“, „Борбено православље „Памјата“... Сви су објављени у
Дуги

, многи касније укоричени у књигама. Калајић у плитком залеђу фронта, са генералом Славком Лисицом, присуствује православној недељној литургији и о томе пише у репортажи, такође у

Дуги

, свечаним тоном. У то време опсежно истражује пут плаштанице из Христовог гроба. Христа назива Спаситељем и разматра питање његовог стварног порекла. У зиму 2004/2005,

[у интервјуу](#)

који је организовао управо главни уредник

Нације

, једна инострана новинарка пита га:

„С годинама, међутим, чини се да сте суштински све ближе православљу. Вара ли утисак да се те две традиције, словенско-паганска и православна, ипак сједињују негде у дубини Вашег срца?”

Калајић из Рима, мејлом, одговара:

„Запањен сам Вашим опажањем... То до сада нико није уочио и потврђује моје искуством стечено уверење да жене умеју располагати најдалекосежнијим спознајним моћима, сачињеним од интуиције, која је изнад разума. Под подстицајима једне руске школе истраживања садржаја *Новог завета*, те након сопствених много ширих и даљих истраживања, доспео сам до непобитних сазнања да је хришћанство огранак иранске религиозности те да је Исус Христос последња појава аријског

Саошајанта

, односно Спасиоца, који је такође рођен 'безгрешним зачећем' и долази на крају циклуса од три хиљаде година да васкрсне мртве и поведе одлучну битку против зла. У светој књизи иранских Арија,

Авести

, стоји обећање: 'Када мртви буду васкрсли, живи Спасилац ће доћи без оклевања. По вољи живот ће бити преображен' (

Јашт,

XIX, 11 и 89). Зато управо ирански свештеници први долазе на поклоњење Исусу Христосу, у знак посвећења његове улоге. Уосталом, и плаштаница из Торина, коју су крсташи отели у пљачки Константинопоља, почетком XIII века, сведочи стасом, ликом, косом и крвном групом да је Исус Христос био кавкаског, односно аријског порекла. (...)"

И додаје, [у широј верзији](#) :

„Јеврејски Месија је само карикатура иранског Спасиоца, преузета тек након вавилонског изгнанства, кад су они дошли у додир са иранском религиозношћу. *Стари завет* и

његов бог су сушта супротност

Новог завета

и хришћанског бога, те је свака веза између те две религије не само неоснована и бесмислена већ и кобна за хришћанство. Сведоче протестантска јерес, односно приклањање морализму и материјализму

Старог завета

, те самоубиство Католичке цркве посредством Другог ватиканског концила. Ако га папа Рацингер не обеснажи, како се надам, остаје само православље, али да би победоносно процветало — мора бар пресећи све наметнуте и извештачене везе са Старим заветом које га трују.”

(...)

Када читалац, нарочито онај мање упућени и мање искусан, пред собом има зборник попут овог нашег, са текстовима настајалим у дугом временском распону, што подразумева и мене човека/аутора и његове оптике, онда мора обратити пажњу на годину објављивања. Уживети се, колико је могуће, у тадашње околности, и личне и опште. Зато све ово и напомињемо, већ у уводу. <

Богдан Десница

Објављено: петак, 22. јул 2016, 00:05h

Напомене

1 Од троцифреног броја преузимања текстова са „Нације”, једва да је једна петина узета са дозволом и по договору са власницима права (иако, при том, никоме не постављамо никакве финансијске услове). У скоро 80 одсто случајева објављују нас на ударним местима, а потписују једва видљивом цртицом испод текста, дубоко у рупи, без линка ка нашем сајту. Поводом десете годишњице Калајићеве смрти, један псеудопатриотски портал лани је дословно преписујући два наша текста склопио трећи и објавио на ударном месту као свој оригинал. На другом порталу а по сличном моделу, **извесној Ани Вебер**

(то можда и није име него смоквин лист) није било довољно ни то што је брутално преписала две трећине текста а једну трећину лоше препричала, него је чак као своје лично искуство описала неке епизоде из написа Бранислава Матића, иако је реч о ситуацијама којима никако није могла присуствовати. Има много тих нискости и безочности. Отуд наше гнушање. Не може се тако радити а позивати на Отаџбину и Традицију, на сакрално предање. Отаџбина је, изнад свега другог, етика и завет. Ко тврди да на крадуцкању, лажуцкању и гребуцкању гради Отаџбину, или је протува или безумник. Или обоје. Казна је иста и само је питање времена.